

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 6.

НА ЦЕТИЊУ, У СУБОТУ 26. МАЈА (7. ЈУЊА) 1878.

ГОДИНА I.

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“ излази један пут недељом. Стаје: за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. ф. 6; по год. 3; четврт год. ф. 4. За СРБИЈУ г. ф. 7; по г. ф. 2; четврт ф. 1. 75. и. За све друге земље год. ф. 8; по год. ф. 4; четврт год. ф. 2. За огласе плаћа се за ред 5 новчића. Предмети и све наручбе шаљу се ваљаним поштом, а лист се уредничтвом на Цетиње.

ОБРТ У ФРАНЦУСКОЈ.

Најновија вијест из Француске, а најзначајнија данас у Јевропи, — то је, да је Тјер, као председник републике, пао, а на његово мјесто, да је изабран маршал Макмахон.

Свакоме бјеше позната распаљена страпчарска страст у Француској, сваки је са одвратношћу гледао на версаљску скупштину, у којој је већина јавни непријатељ републике, и која послије закључења мира с Њемачком незаконито постоји, и сваки је зебао, да ће та већина у стању бити жртвовати добро домовине своје својим сврхама, и ипак тешко је се ко надао да ће се ово, и то већ сада, догодити, што се догодило.

Одрећи се не може да је стари Тјер, који је толике услуге учинио у ове двије године својој несретној отачбини, имао једну слабост, која му је највећа погрешка. То је његова неодлучност. Много је врдао. А то је намјери непријатеља републике и његовијем лично и дало успјеха. Али се исто тако порећи не да, да је Тјер својом умјереном политиком у земљи одржао и умјерено ред, тијем укрјепио снагу пораженога народа (необичном несрећом, војску организовао, моћ народну упутирао, а углед Француске спољно подигао, а што је најглавније, земљу од непријатељске посаде очистио. Успјеси његове владе, да су ишли својим током, Француску би са свијем излијечили, монархисте можда за навјек ућукали, републику утврдили, која би се послјиде само развила до свога савршенства. Онда неби изостало, или бар одложено било оно вријеме, које смо ми само прије мјесец дана наговјестили, наиме бојна пobjеда републике као мелем великој рани, коју Француска задоби пред смрт монархије.

Данас пак дошла је у сумњу не само и корист великих успјеха Тјеровијех, него и сама Француска бачена је у опасни положај, којем се излазак не да догледати.

Монархисте сковали су били завјеру против Тјера и републике, али врло ласно могло би се показати, да је иста управљена и против саме Француске.

Версаљска скупштина, која је прије двије године једногласно прогласила Тјера председником нове републике, сада је иста већином својих гласова оборила њега. Ми нијесмо одлучили непријатељи Тјеру, ми се нијесмо свагда ни изражавали повољно о њему; нама се несвиђаше његова неодлучност, осуђивали смо га што није распустило скупштину, која по себи незаконито постоји, и која је непријатељ републике, јер је заостављена наполеонове царевине. И за то пад његове личности ми неби жалити, шта више можда би нам по вољи био, да је у своје вријеме и од свих републиканаца проузрокован. Али овако, како данас ствари стоје, морамо га жалити, јер падом његовијем пала је и Француска у стање неизвјесно, врло опасно.

Већ садање стање Француске не да сумњати о томе. Монархична већина версаљске скупштине није тајила, да је она непријатељ постојећег стања. И она је смишљала начин, како би дошла до циља. За то се пред сами пад Тјеров и почело говорити о промјени владе и диктатури Макмахоновој на мјесто Тјерова председништва. Око-
лаше, да се садања скупштина у брзо имала ра-

спустити и нови избори наредити, па уз то извјесност да би ти избори били кроз републикански, најтјерала је монархисте, да свој замислијај што прије изврше. Томе им даде прилику гласање у скупштини о предлогу за излазак на дневни ред, који је предлог против једнога владиног био примљен, а исти је садржавао и најопорије неповјерење влади. Министарство даде оставку Тјеру, а Тјер своју скупштину. Скупштина прихвати одмах оставку и избере Макмахона за председника. Ово је било све спремљено и удешено.

Догађај, сам по себи, не би био од особита значаја, када би се он, као што смо рекли, тицао само промјене председника и његове владе. Али догађај тај наговјештује нам на сав глас нове, друге, много опасније и можда за Француску са свијем погубелне догађаје. Јер напријед смо већ казали, монархична већина версаљске скупштине неће републику. Она ради да поврати монархију и на престо њезин једнога од тројице, који се за то грабе, и који сваки међу њима има своје заступнике. У Макмахону пак мисле они, да су нашли човјека за свој посао. Био дакле Макмахон њихово оруђе или баш друг, у тајну њихову посвећен, то је врло могуће, јер и ако је он познат само као војник у строгом смислу, и ако је републику под Тјером служио исто као и пређашње монархије, опет се зна, да је он вјераи приврженик монархије, и одани пријатељ Бонапартоваца. Да није пријатељ републике и да се републиканци француски с правом боје, да ће се он брзо показати, као непријатељ њезин, то би се могло закључити и из писма његовог управљеног скупштини, већ као од повог председника. У писму томе не само да он не говори о унапређењу републике, него ни пме њено неспомиње, а у исто вријеме призива Бога и војску, да му помогне његов задатак извршити. Донста, ово не мириши баш ни мало на републику.

Останемо ли дакле у мишљењу, да Макмахон на мјесто Тјера, значи повратак монархије, онда се запитајмо, шта очекује Француску? Успјели коначно монархична странка да опет успостави монархију, и на престо поине ма којега свог кандидата, онда се извјесно повраћају и сва зла, која један претедент, дошав на престо против воље народа, са собом носи. Таква зла показала нам је Наполеонова двадесетогодишња владавина, а Француска их је осјетила на најужаснији начин. Будели пак самим покушајем монархичне странке изазвана странка републиканска, која је данас истинити претставник народа, у јавну отворену борбу, онда је грађански рат неизбјежан. А без овога као да ће тешко проћи. Јер сада већ сва је Француска јако узрујана, и нови председник држи сву војску на погама, и покренуо је сву полицајну машинерију. И ако се мир одржи, би ће заслуга опет републиканаца, јер су они већ првога дана издали проглас, у коме закљичу народ, да очувају мир у овој политичној кризи, јер од тога зависи спас Француске и републике. „Ред и слога, опрез и умјереност“ — то је њихова девиза. Наравно републиканци ово чине само с тога, да неби монархисте, кад би се побуне догодиле, укљониле републику с изговором, да су на то били изазвани и принуђени. Но ако републиканци буду неодлучно изазвани тежињом монархиста за монархијом, онда

већ њиха неостаје избор, и садању девизу мора ће, хтјели нехтјели, замјенити са новом: Рат против непријатеља отачбине, рат за републику! У том случају ми не сумњало, да ће републиканци коначно побједити и револуција та да ће бити потпуно поправљено сјајно издање прве велике револуције француске. Плодови њени могу бити обилни.

Но свакајак, опет понављамо, ни то увјерење не може никога толико заштити, да не сажали Француску због најновијих појава. За рану њену, коју јој је задао рат с Њемачком, бијаше најизвијелнији мелем Тјерова политика окрјенљена са мало више одважности, а и то би извјесно наступило са новом скупштином, која је предстојала. Овако је брод њезин тиенут опет из сигурнога пристаништа, у који је већ пристала била, у прождрљиве жвале бјеснећега мора. Нови тешка искушења чекају је и, дај Боже, да их снажно и сретно издржи!

БУГАРСКО ПИТАЊЕ.

(Свршетак.)

Духовне поглавнице, грчке патријаре само су криве, да је у православној источној цркви тај спор наступно. Сам покрет, који се отуда изгледао тек је у једном чину, ипак пак у својој цјело-сти окончао. — Патријаршија је показала, да је, ма да је с Римом не сједињена, од римског папства много и много научила. Фанар и Ватикан — у многоме су једнаки, и нарочито онда, кад се отпор ствара против какве реформатске акције, против сваког покрета, да се недостојно духовно роштво један пут за свагда утамаи. И у избору сретства много су породично ваљани ти чиниоци; и дошје образовано грчко поновство тежи увјек, да похвата и последње конце у завојитим и непостижним вјештинама језунтским. Као доказ томе служи најновија хроника бугарског црквеног питања. Већ напоменути догађаји у Рушчуку, гдје се Бугари прева грчкој мањини доста интолерантни показашу, бјеху фанариотима добро дошли, да у Цариграду подпуно увјерење изазову, да се ферман, којим се ексархат у Бугарској ствара, практичним ипак не може. И у ствари бјеше у том ферману опредјељења, о којима би се много говорити могло, кад неби порти у власти било, једном једином рационалном и ауторитативном интерпретацијом свему крај начинити. — Тако као да ће фанариотима занета за руком поћи, да великом везиру улију ту помисао, да се мора нов ферман издати и та помисао, с којом као да се хоће и Калиф паша да спријатељи, прјети новим замршавањима у већ скоро рјешеном, или бар нечем на чисто изведеном бугарском питању, и просиље ново уље у већ стишавајући се пламен заузетих и распаљених бугарских душа, које још к томе драже други политички агитатори, којих је средиште Румелија.

Но како му драго ствари стајате, ми у Аустро-Угарској, вели „Н. А.“, немимо узрока у те намјерити се, од којих не можело на под којим условом мировати, и којима у свако доба пресуђујућим савјетом припадати морамо — Незаузимање, или боље рећи врло слабо саучешће наше дипломатије у тим стварима не може се другачије разумјети, до да се је једино по вољи фанариота та zgodна позиција из дана у два све више и више напуштала. — Већ у пријетбама, које у почетку овога чланака начинисмо, рекли смо и обратила смо пажњу на то, да, ако већ ништа друго, сам бугарски положај земаља, у којима Бугари живе, довољно повода даје, да се наша цјелокупна монархија, нарочито пак Угарска, у одлучном рјешавању тога питања као најзаузетнија

и најављива саучествовања. Да се и пред-тељније за коментари и неоправдано учествовања у бугарском народу знају. Ако се је пана дипломатија у истини била чувања и плашња у ток развртка ствари на истоку утицати, то би се могао тај обзир свакако за пове пријатељске од-ношаје изјезу не и Русије, за њеке Русији учивене уступке сматрати, ма да нам је, да и скрено признамо, тај обзир врло неповажан, шта више врло немогућан. Јер од двога је једно: или петроградски кабинет мисли у својим пријатељским увјеравањима са Турском поштено, онда је немогуће да се руски планови у погледу Бугарске, који се још у правој свјетлости не знају, тако необично потпомажу.

Но у том случају би могао петроградски кабинет са нашим спољашњим кабинетом споразумно, паралелно, радити. У противном случају, који не ћемо овдје да изводимо, заслуживао би спољашњи кабинет не малу казну, што ништа, да му се над његовом главом такве ствари догађају, које оче-видно туђи и по својој стварителној интерес за-ступају. О томе пак, да ли Аустро-Угарска пот-пуно оправдана узрока има, да повоустановљени бугарски ексархат пријатељски потпомаже, неби тробали наши виши управљајући кругови ни нај-мање да сумњају. Стара, искључно римска като-личка Аустрија могла би и требовала би управо живим погледом прозирати покрет, у коме оче-видно мало реформаторска духа има: на начелима духовне слободе, либерализма реконституисана монархија, не може ипак ништа друго, до пуних саучешћем бити свједок онога покрета, који у границама и баш помоћу савих закона тежи, да стресе дуговјечан немпо јарам као силан терет са духовна људски, да постигне слободу вјере и свјести. Кад се је другима источњацима остав-љао до сад монопол у црквеној владавини, то зшто се неби и Бугарима оставио. Била би нај-већа лудорија и бесмислица, да се покрет један угушује, који од толико година расте, напредује и унапријед потчије, и то ваљда оном црквеном ауторитету за љубав, који се приврженици околу државне опозиције хватају.

Слободна Аустро-Угарска не смије ни у том, као ни у другим питањима у оном табору заста-јати, који заставу еманципације развија. С поли-тичког становишта имамо ми према истоку врло јасан и поштен програм. Све оно чинити, што би немалку царевину јачати и снажити могло, а све спречавати и с пута уклањати, што би јој у слобод-ном развртку сметати могло, што би је слабило. И с тог гледишта не може наше држање никако сумњиво бити. Порта је добро увиђела, да би се стран утицај са балканске области најлакше парализовати мо-гао, кад би се излизан направно. Какви му дра-го покретачи били, који бугарски покрет ство-рише и унапред потискоше, у часу, кад је и Порта Бугарима руку пружила, уталожила је она те набујале покретаче силе и отсекала политички врх том народном покрету. Бугари су сами после токово изјавили, да се за позване сматрају, да се одури теиденцијама грецизма, који о њихо-вом трошку оне нешто да важи. Ако је Порта заиста тај одпор Бугарима осигурала, почем ми је желану слободу ујачила, то је она онда тиме свом сопственом државном бићу битан еле-мент сигурности и утврђења пружила. Наш исто-чни програм иде ипак за тим, да сваки корак, који би утврђивање и осигуравање наше сусјед-не државе у свом положају потпомагао, потпо-мажемо. Кад и у чему би дакле Аустро-Угарска да прилику добила, да за нови ексархат у атар побјеле над противницима његовим коју одлучу-јућу рекне, да се зањ својски заузме, то би већ од нас и само пријатељство, само човјештво за-требало морало, да свим силама на слободи и пошреном развртку и унапређењу повога бу-гарскога ексархата настоји. Ту би морали не само наши дипломати, но и сви они државници, којима би се по заједници вјере прилика пружил-ла до јојашно и свим могућим разлозима оправ-даног народног покрета на најјојашнији начин у своје току потпомажу.

Толико о политичком држању Аустро-Угар-ске према најновијим догађајима у турској цар-евини — у Бугарској — најме према ексархату и црквеном питању бугарском говори „П. Л.“ да онда приближујући се скором крају у свом изводу, вели:

Ми с наше стране пак неможемо, а да на једну нашу горезложених посматрања нашу политичку жељу не изразимо, да нашим сусјед-ним пријатељима Бугарима, с којима се некада чини ствари на јуначким међанима, братским о-ружјем у руци, огледаду, и увјек најчвршћу везу сусједних пријатељства придржавамо, сребро...

наше за рукој! да се из свих политичких ин-тереса изведе, јер ма под каквим им видом при-јатељства страни агитатори на срце и у уши метали, да пођу путем, који им они назначују, опет је најсигурнији пут, најбољи начин онај који Бугари сами себи, за одбранити своју у неком виду политичку и савршену религиозну независности и за усавршити благостање и на-предак своје отачбине изабери. —

Толико „П. Л.“ о бугарском питању.

ДОГАЂАЈИ У СВИЈЕТУ.

Мало имамо додати о Француској ономе, што смо у уводном чланку казали. Узбујаност је велика, али мир није није нарушен. У Версаљу и Паризу купно се народ у гомиле и викао је: Живно Тјер! живила република! па се опет мир-но разишао. Докле ће овако трајати неможе се знати. Републиканци настоје живо да се постоје-ћи ред од њихове стране не наруши. Монархи-сте дакле могу једини дати повода томе. И као да хоће, јер они већ показују своју праву теж-њу. Садање стање они хоће да одрже док нео-сигурају себи могућност, да монархију прогласе. То се види већ по томе, што је ново минис-тарство склопљено из самвијех монархиста. Сувише Макмахон отпушта многе окружне начелнике и друге чиновнике, који засвједочише да су при-јатељи републици. Из тога се види да Макмахо-на није изненадио његов избор за предсједника, као што је то хтно претставити предсједник скупштине, него да је то већ унапријед углав-љено. — Бивши предсједник Тјер ступио је опет у скупштину као народни заступник и то у ре-дове опозиције. Он је изјавио, да неће престати радити за отачбину. У опште се држи, да Фран-цуска не може дуго остати у овоме стању неиз-вјесности. Обрт ће морати брзо наступити, било да се република утврди, или да монархисте ступе отворено са својом тежњом и тијем подигну за-вјесу са позорице великијех догађаја — можда крвавога грађанског рата.

У Њемачкој није никог пада Тјеров не-пријатно изненадио. Тамо су сасвијем задовољни са избором Макмахона, јер се од њега падају да ће одиста одржати унутра ред, с поља мир. Чини нам се, да то неће бити прави узрок, јер је маршал Макмахон војник оне војске, која је срамоту понијела дијелећи меџан с војском ње-мачком, па би се с више разлога могло очеки-вати, да ће Макмахон употребити свој положај на то да спере војничку љагу. Него као да се и у Њемачкој падају унутрашњем раздору и немоћи Француске, па да због тога поздрављају са за-довољством избор Макмахона.

У Турској постаје све траљавија државна управа. Султан мисли да ће јевропскога владоца најбоље имитирати тијем, ако сваки час мијења своје великодостојнике. За то и неда ниједноме, да угрље своју столицу и држи да му је сваки онај дан изгубљен, у који незбаци бар по једно-га министра. Реуф паша, најновији министар по-лицеје већ је пети дан замјењен Ахмед пашом, а постављен је за начелника артиљерије.

Владин лист „Тирки“ доноси некролог б. кнезу румунском Кузи у црном оквиру. И ми жа-лимо Кузу, а жали га и сам румунски народ, али од стране турске изгледа то као боцкање против садањег кнеза. „Кнез Куза“, вели „Тирки“, имао је ту бесмртну заслугу, што је стајао на земљишту правијех интереса Румуније, јер је сљедовао оној мудрој политици, да је сва питања расправљао непосредно са својим сизеренски-јем двором, а није позивао страну умјешање.

У Аустрији се свуда живо спремају за нове изборе, и ако ће исти, како се чује, тек доцне на јесен расписани бити. Значајно је, вели Шулелкова „Реформа“, да владајућа странка не-обичну вину подиже и да се у грозничавој узбу-ђености налази. То није знак мирне свјести и доб-ре савјести. Скоро смјешан утисак производи њихово понашање према народној и државноправној опозицији. Они се више неусуђују безобзирно на-падати је, шта више, показују тобоже своју радост, што се у круговима опозиције говори о ши-љању заступника у царевинско вијеће, и хвале се, да су јој они својим великијем дјелом, изборном реформом, саградили мост. Но у исто вријеме не-скривају своје страховање, да би тијем мостом могла доћи сила опасна за владајућу странку, те јасно показују, да би им најмилије било, да оп-озиција остане код куће. — Народна државо-правна опозиција спрема се са мирном свијешћу, без хуке и буке за изборну борбу. Од успјеха њезина зависеће даљи рад.

Бугарски лист „Независност“ пише о отор-чењу и раздражености Бугара против Грка. У том се листу вели: Грчки је патријарх наканио по-што по то бугарској црквеној автономји на пут да стане. Он то зато ради, и турску владу на по-тиштење те бугарске автономје свим силама при-силава, што вели, да је та бугарска црквена ав-тономија тако страшна, да би могла целокупан снажан (? У.) организам турске царевине заљу-љати. Турска влада, вјерујући таким интриганским дошаптавањима фанариотским, чини од неког вре-мена све могуће, да ту бугарску автономји уни-шти. Не давно издао је велики везир окружницу на све намјеснике, у којој им се строго налаже, и начин им се показује, како да најбрже тој про-тудржавној бугарској пропаганди главе дођу. У окружници се изрично спомиње протудржавна про-паганда, коју је само Њ. светост грчки цариградски патријарх открили могао. На тај начин држе Грци очевидно и дижу цпо бугарски народ на своју цркву и своје духовенство. Турска власт већ гони и затвара најодличније и престолу султанском вазда највјерније Бугаре, и по томе се не треба чудити, што та раздраженост Бугара све већи мах отима. —

Из Сарајева пишу „Обзору“: „Данас у не-ђељу прије подне догодно се случај, који је вриједно објелоданити. Аустријски консул г. Светозар Теодоровић чинио је визите на коњу. Враћајући се натраг на најјавнијем мјесту ташлаху један аскер (војник) топчија идућ од супротне стране прама консулу, тако је јако у-дарно коња по оку, да је овај упростице стра-ховито на страну скочио, и консул би заиста до-ље пао, да се није некако ухватио коњу за гриву. Окренувши коња на траг, узмане шибком, коју је имао у руци по задржи се и неударити топчију. У исти мах сакупи се више сарајевских Турака, да околе и може бити с коња баце кон-сула, да топчија узмогне побјећи. Ту се десио случајно један аустријанац именом Јозо, који ви-дећ свога консула у погибелни, прискочи и с највишом срчаности счена топчију за руку и пресјече му бјегство док је стигла патрола, којој су га предали, а консул оде мислим одмах беси-тому валији, да учини службене кораке.

Ја мислим да г. консулу није стало, да ово дође у новине, а можда му неће ни право бити, али је стало нам тужној раји, коју Турци својим робљем називају, да та просвећена Јевропа види, шта с нами раде по буцањима и у тами Турци, кад на овакове људе смију на јавним тржиштима ударати.“

Истом листу пишу из горње војене Крајине: Коначно вам могу јавити и ту жалостну вијест, да је наш народ почео кубурити од глади. Гору му неда писати, а нити трговцем. Благом несмије на сајам ради кујне болести. Гачку је прошле јесени почело регулирати; тамо на дјело све је врвило, пак се људи поуздали, да ће се на про-љеће дјело наставити, али када тамо, дјело је обустављено. Сада није камо; што је било храни-то се је потрошило на тежак при орању и сија-њу; до кошње и жетве треба чекати, а не ће се ни моћи косити, јер од глади неће моћи. Што ће бити од народа, ако непусти пасти гору, то вам ја за цијело незнам казати. — При концу овога писма добио сам писмо из Сења, из којег дослов-це вадим следеће: „Овдје код нас је јако слабо живљење, тако рекућ, да неможе живити нити умрјети. Добитка од никуда; граница пепада лесом, а ако није граничара, с ким ћеш живити? Ако овако узтраје, моћи ће се слободно сав Сењ из-селити.“

О путу и бављењу Њ. Њ. Св. Св. Кнеза и Кнегиње у Италији и Бечу, читамо у стра-нијем новинама њеке извјештаје, које овдје са-општавамо:

Италијанска „Perseveranza“ доноси сљедећу карактеристичну црту с пута Њиховијех Свијет-лости по Италији:

„Данас око четири сата по подне, извјени-ћују из Вилафранке „Адије-у“ — зауставише се двије кочије пред палатом Гандини-Буња са једном госпођом и пет мушкараца, који се на први поглед виђаху, да су од странага народа. Ласно је било њихову намјеру погодити: желели су посјетити дворану, у којој се 1859 догоди знаменити састанак двају царева францескога и аустријскога. Кад су унутра били, један између њих привлачаче на себа очи с израза лица му-пува неког достојанства великога, а његови на-

ни лијени и уљудни у највећој мјери још га привлачијега чиняху. Прелијепому типу источну, велико чело, црте управља и њему и гоуби, која по свему изгледаше његова супруга; ова њихових усана звучаше нагласак славенски, који са неким страхопоштовањем одговараху велика четворица. Ал прва непозната особа говораше талијански љубкошћу и својством дивним (non grazia e proprieta ammirabile) са оним, који су све потанко разлагао.

Знало се, да ово друштво станује у граду у партиципи код двије куле, да је у јутро рано присуствовало војничком вјежбању на Марсовој нољани и да су кашње излазили на висине од Кустоце. Ал до сада све није се могло задовољити љубопитство, да се дозна и тко су.

Данашњу и за ове стране тако важну тему о свиленим бубама запође кашње први међу њима измашећи до најситнијих питања о гојењу драгоцјенне бубе и још с већим жаром о уређивању сјемсна, и би му понуђено, да уђе у једну блиску кућу, где је могао сваку ствар својим очима много боље упознати. На што љубко пристаде, на пређе из дворане пуне свечаних успомена у сјерне собице пуне бубица, које грискају мурово лишће, да га до који дан претворе у свилне чвце. И тако призорје, до сада тајном обвито, вочше се одкривати; јер племенити супрузи саставиши се са кућним госпођама, које настојаху ово много раденица, развише живљи и повјерљивији разговор на француском језику, упутивши се у њ и госпођа, која изађе из онога досадањег узтезања пред оним госпођама.

Посље се разговор више разви у шетњи по башчи блиској, док они супрузи, умољени да опет удегу, да мало одпочину док се кочије упрегну, припуђени сигурно оном удворношћу, којом бјеху и непознани одиковани, извадише из својих мантица посјетнице и предавши их, дозна се да су то Ђ. Ђ. Свјет. кнез црногорски Никола Петровић Његуш и кнегиња му супруга Милена Петровна Вукотићева, који на повратку из Сорента држе се најужег анкогвита, преобучени у наше рухо, да избјегну сметње с њиховога хитнога пута по Италији, од кад ће на свјетску изложбу у Беч.

Пошто се дало одушке овој ненадиој великој радости, Ђ. Свјет. кнез започе најљепше говорити о Ђ. Вел. нашем краљу, од кога је одлично почашћен био, и овако се изрази: „Назив Галант-уемо не би никад боље употребљен“. А кад спомену Њену Свјет. принцезу Маргариту, показа се задахнут оном њежном симпатијом, која чини, да за оним анђелом куца свако срце италијанско.

Опроштај са обитељи, која је за неколико тренутака гостила високе супруге, би завршен с овим ријечма кнежевима: „Растављајући се с вама носим са собом два жива утиска: један озбиљан, видјевши ону дворану, у којој је заснована била срећна будућност Италије, други препријатан срцу жене, с вашег тако усрдна дочека“.

И одлазак би поздрављен са свим другчије, него што се њекад код нас спомњала Црна Гора, и испратисмо их са топлим жељама, да што прије овај жуђени дан дође, у ком, да употребимо ријечи pjesника Винцентинскога:

Risplenda de' liberi un sol' vessillo
Sul mondo tranquillo.“ —

О доласку Ђ. Св. нашега кнеза у Беч ово јавља „Вандерер“: „Црногорски кнез Никола I, са кнегињом и својом ћерком, приспио је 12. о. м. у вече у 10 сати и 12 минути са западнијем брзијем влаком. На колодвору стајаху већ кнез Дубровник, са мајором Темелом, који је кнезу састрећен, и пратња кнежева, која је два дана прије дошла у Беч. Свијета бечкога било би најсасно више при доласку кнежевом, да се није студа развио глас, да ће кнез јужнијем влаком доћи. Тек што су гвоздена кола стала, искочи кнез из кола у народном одјелу, прихвати кнегињу, која је доста дражестна појава, и пошавши њом испод руке, поздрави кнеза Кобуршког и присутну пратњу. Затијем сједне кнез са кнегињом и ћерком у каруца, која су приправна чекати, а у друга двојца његова пратња и одвезе се у, за њега, спрењени хотел „к златном јагњету“. Затијем описује „Ванд.“ кнеза, његов велико симпатични изглед, тако кнегињу, њихово одјело, и т. д. „На колодвору дочекало је кнеза мноштво јужнијех Словена, и када се кнез из кола показао, поздравише га громовитијем: „живно!“

„13. о. м. посјетно је гроф Андраши кнеза црногорског, и задржао се код њега по сата. После вишијех ћелерала и достојанственика та-

које су се тога дана кнезу претставили. По подне походио је кнез са војводом Петром Вукотићем и својим ађутантом Станком Радонићем трку на пратеру. 14. о. м. у 12 сати био је кнез код цара. Кнез Никола, који је прије свога доласка у Беч, пропутовао Италију, и у Риму са краљем Виктором Еманујлом, конференирао, добио је од истога велики крст италијанске круне. По подне походише кнез у своје народном одјелу са цјелом свитом својом, свијетску изложбу“.

„14. о. м. посјетно је цар свога госта, кнеза црногорског. Посјета је трајала више од по сата, и цар је врло пријатно конверзирао са кнегињом Миленом и кнегињом Зорком.“

У потоњем броју своје јавља „Вдр.“ да је 16. о. м. прије подне Ђ. В. краљ белгијански посјетно нашега кнеза. Истога дана примио је кнез и друге високе госте. По подне походио је кнез са својом свитом свијетску изложбу а у вече, на позив царев, био је на престави у дворској опери.

„Нова сл. преса“ јавља, да је кнез са кнегињом био на позоришној престави у шенбрунском двору, и да су ту од цара и царице много одиковани били. Кнез и кнегиња бијаху у царској ложи и у француском језику врло живо се забављаху са царем, царицом и краљем белгијским. У предодјелењу цар је преставно кнегињи Милене све присутне високе своје госте, а послје свршене претставе приредила је царица у својим одајама у част кнегињи Милене забаву, која је трајала до уре по поноћи.“

Исти лист од 17. о. м. јавља: Јуче у вече бијаху црногорски кнез и кнегиња у дворској опери, а у току тога дана примили су више посјета од овдје бавењих се кнежева.

„У 10 ура прије подне примили су кнез и кнегиња депутацију овадашње српске црквене општине, а иза ње цјело руско посланство. У 11 ура присуствоваху кнез Никола и кнегиња Милена са свом својом свитом богослужењу у руској капели, где је по наредби кнежевој држан парастос онијем Црногорцима, који су у битки граховској погинули. Служио је г. Рајевски са рускијем свештеницима, а присутно бијаше и све особље рускога посланства. У 4 уре по подне позвани су кнез и кнегиња са својом свитом на сјајни објед у царски двор.“

Шузелкова „Реформа“, знаменити и врло уважени бечки лист, пропраћује овим ријечма бављење нашега кнеза у Бечу: „Радостан је појав пријатељски дочек црногорскога кнеза и кнегиње на двору бечкоме. То има свој политички значај. Кнезу Николи одају се све почести, које припадају јединоме суверену. Без сумње то ће имати добри пошљедица за наш важни одношај према Црној Гори.“

Као што се из свега види, Ђ. Св. наш кнез дочекав је у Бечу врло сјајно и, као што „Преса“ каже, тај одлични пријатељски дочек од стране царског двора, приволио је кнеза, те је продужио бављење своје у аустријској престолници. Надамо се, да ће се Ђ. Св. кнез овим дана повратити на Цетинје, али ипак нећемо пропустити да у идућем броју саопшtimo све, што је значајније у кнежевском путу.

Д О П И С И.

ГАЦКО, 14. Маја. — Још од Фебруара мјесеца почело се проносити по Херцеговини глас, да Русија зове Србе босанске и херцеговачке на преселење у Русију, на оне земље из којих се Черкези изселили. Ови глас није био тајни но се свуда ширио по Херцеговини и јавно се говорило, да су дошли руски вапори под Дубровник и на њима један руски ћенерал са војводом Вукаловићем, да народ унесују и примају и да им дају храну док дођу на ту нову насеобину, а тамо да ће онда наћи готове куће и земљу, и да ће им Руси дати сва средства, да могу земље радити. Сувише још рекоше, да ће се та черкешка земља назвати „Нова Србија.“

Кад помислите на наше ужасно стање и на све муке, које подносимо под Турском, неће те се ни мало зачудити, кад вам каже, да се доистина наша, који повјероваше у они глас, јер мишљаху, кад нам већ ни одкуда помоћи нема и кад се овако живити неможе а камоли до своје слободе доћи, онда боље спасавати ови кукавни живот, те се у Русију братску преселити. И веки да би се о ствари боље увјерили пођу у Дубровник, да тамо упитају рускога посланика о томе, али тамо добише одговор, да Русија за то незна и да нема намјере никада преселивати из Херцеговине. А веки опет пођоше и на Цетинје,

да упитају књаза црногорскога за савјет, па и на Цетинју добише одговор, да су тај глас наши непријатељи на њихово зло измислили и међу њих пуштали, а да од тога нема ништа. Још им на Цетинју рекоше, да се чувају од тих гласова, јер да им Турци тијем замке међу, а напошљетку и кад би било то истина, да Србин који љуби своју домовину, не смије је оставити ни у највишијем мукама. Србин је већ толике вјекове тешке преживио, на несмије сад клонити, кад је већ близу вријеме избављења нашега!

И тако поче опет овај несретни глас падати, јер они, који су били у Дубровнику и на Цетинју, исповједише својој браћи што су чули. И одмах се сваки увјерио, да је онај глас био или турски или другог којег непријатеља нашега пулитика. Но Турци непропустише, да нас још боље о томе увјере. Власт турска почела је истраживати све најврскије људе, који су хтјели да се преле, а најстрожије гони оне, те су одили на Цетинје, да за савјет питају. Ономадне проведоше у гвожђа окована четири Србина из Никшићке околине, а наиме: Новицу Пајина Николића, попа Марка Вучину Бешова и још једнога, којем перазабрах добро имена, а многи се разбојегоше ушљед тога по планинама.

Због овога поступка турске владе, ми сви амо држимо и вјерујемо, да су Турци сами и пуштали они несретни глас у народ, да би само имали узрока нас гњавити, као што нас ево и даве, никад не патину. И зато је овладао народом велики немир и, бога ми, ако не буде убрзо какве помоћи, нешто ћемо чинити, јер већ се баш трпити не може. По сто пута боље је погинути, него овако живити. Чујте нас браћо у Црној Гори и Србији и неоклевајте!

САРАЈЕВО, 11. Маја. — Учевни људи знају и говоре, да је још султан Мамут уништио јаничаре и њихово самовољство, по ми спромаси знамо да није тако. Ти ми, брате Србине, вјерујеш то, јер познајеш јадно, претешко и несносно стање твога брата у Босни, но и ономе, који невјерује, могао бих на хиљаде доказа навести.

Како који султан настаје, све веће и силније самовољство јаничара настаје. Најак јаничарски нераставља се с ребрима пашима. Ударци су његови све чешћи, као да Турци хоће, што но ријеч, још до смрти неколико да уграбе. Ако то ко не вјерује, просто му нека дође, да му Султан Азис господари, а ће осјетити милост владе његове, под којом ми ево већ пропадосмо. Сваки је ага своје чивчији султан, а влашки мал турски мраз. То је давно речено. Србин није господар од имања свога, колико ни од живота свога. Што оно крвавом муком својом стече, то је све агино али пашино, а њему што остане. Тако је у Босни и Херцеговини. Турци раде све што им је у њефу и живе тако, да их ни Мухамед на ономе свијету неће боље угостити, ни богатијим одјелом заодјенути, ни љепшијем хуријама обрадовати. Добри кметови све им дају.

Познато је свакоме, да је Сарајево глава Босне, престолница валије босанског и у петој вароши вије се седам застава јевропскијех владоца, али на жалост пашу, а зашјело не ни на дик њихову, они као да и не виде све поборе, које дивно виде. Тако им се чине и невјештл.

Ево већ 12 година, како непрестано градило цркву, која је лани освештана са великијем страхом од дахија сарајевскијех који јавно говоряху, да ће о светковини пож окрвавити, а пушку омрчити на јаднијем Србима.

Таквије јавније гласова на хиљаде било је кроз Сарајевске улице и то су сви јевропски консули чули и виђели раздражене самовољне сарајевске звјерове. И сам султан је чуо то, па ипак нико неби кажњен ни сургуном ни затвором. Па кад им онда плаћ неспаде за руком, они и данас једнако смишљају, како ће сарајевске улице облити српском крвљу.

Много велика и лијено украшена сарајевска црква са својим високим звоником, који је надвисно све шилате цамије, то служи Турцима за биљег од нишана, из својије харема гађају рекуштају и ломе крстове на цркви, а е улице су су је облијепили ђубретом бацајући се на њу, а то се види, да је јавно пзазивање покоља.

Ланц подиглоше браћа Сарајлије звоно на истој кркви, па ни пун мјесец није звонило. Сама влада даде га скинути, а новом звонку није ни помислити, да ће се дићи. У цркву до старана цинко скоро не иде, јер се боји папасти.

То вам је сто царски канути.

Ово је мисао која је била вољена од стране њих, али она је била само мисао, а не стварна ствар.

НА БОКЕ, 18. Маја. — Написао је у изјави о народним покретима у Београду. Према томе је већ конституисан и изабран одбор за изборне комисије, који ће изабрати за народне комисије изборне радне комисије. Ми на то одговарамо, да ће на изборима бити бар један од нас, јер ми знамо, а и знају сви, да сваки добар човек, да нас неће оставити, а ми никада нећемо да се чешће сједињамо своје народне комисије, дога су свије уједате, тај се и неће оставити. За то нека нас оставе та господари, а ми ћемо знати сами, што ћемо чинити. Они, ако им је мило, нека продуже свој занат, тек ми ми нећемо више заиста ни помагачи бити. Варање и обмањивање било је већ народу нашем, а особито од робљеника синова својих. Код толиких обећања, која нам даваху у име своје и у име владино, шта има данас бједна Далмација а особито српска и кршевита Бока. Док се изван Далмације свуда у Аустрији граде гвоздени путеви, код нас у Бочи не можеш ни прјешнице ни, да се не додиреш; тако се и на сувршине, луксузне ствари, мада ни троше, а код нас се од невоље живјети не може; тамо се више и ниже школе непрекидно дижу, а ми стојимо једнако без њих и ово двије три, што имамо, пуштене су као сироче без мајке; тамо се свештеничко стање побољшало до најбољег, а наше у Бочи нити може живјети ни умријети; тамо се харчи на регулацију рибаре, једино ради љепоте, а амо за нас и море је већ засушило. Зло и наопако! И томе злу да не би дошло, обећају нам наши посланици, већ кроз године и никад ништа. Видимо што су умрели. Да ли за себе, они знају, да ли за нас, знају и они и ми. За то и опет кажемо о старине нас на миру, ми ћемо сами знати, шта ћемо чинити. Бираћемо људе не двошце, него искрено праве пријатеље народа, који ће хитети и хрети казати влади и цару нашем; цар, твојој држави Бока нарђено је лице од плача и невоље, она већ живјети не може, него јој помози! Да јој помози, дај јој путове, дај јој судове и уредне и једино народним језиком! Помози јој, да онај процијета и зацјева, као што ју је Бог створио, а бездушници је оборине. А цар је доктор и свије све. А та би влада казала нашим изборцима: оставите народ, ми ћемо вам добри учинити! они ће јој одговорити: ми истражићемо ништа за нас, него за народ наш, који нас је зло послао! Такве посланике хоћемо ми да пошлемо у Беч. На ако ни они ништа не израде, онда већ нећемо никада ни шљати, него ћемо сједити на своме огњишту и тринити и чекати своје вријеме. Али до тога неће моћи доћи, јер наша влада зна да је она за то, да се стара подједнако и добру свију народа и земаља.

ЦЕТИЊЕ, 26. Маја. — Њихове Свјетлости, наредили су и кнегиња, пробавивши петнајест дана у Бечу, крећуће у идући понедељник из Беча и приредјеће на Цетиње у идућу сриједу.

Н О В О С Т И

ФРАНЦУСКА. — Несјгурност Макмахонове војске већ се показује. У Паризу је велика узбуњеност и војска стоји сва на оружју. На два дана раније је већ скоуба између народа и војске, а сада је први се глас по цијелој Паризу, да се војска вође радикала позатварала, што је узрок њеној раздражености. — Овлађује боја, да се неће употребити ванредне мјере против демократских војина. — Сва дипломатски агенти, који су били у Риму, дали су своју оставку. — Француски посланици у Француској својеволјно дају оставку, како је Макмахон изабрао.

Италија. — У Риму су позатварани многе новине, које су биле „српсконационалне“ и нађена су у њих многа српска писма.

Београд. — Преговори између Србије и Аустроугарског цара започели су се овдје, а српски посланици доћи ће у Београд у сриједу, јавља „Н. С.“.

Ако је то истина, онда је јуче имао приспјети у Београд.

Р А З Л И Ч Н О С Т И.

Искрено желимо, да се уведу више женских школа у држави. У држави Мајорске у држави Америчкој управљају 400 женских школа, у којима се налази 100000 дјевојчица, у којима се налази 100000 дјевојчица. У држави Америчкој налази се 100000 дјевојчица, у којима се налази 100000 дјевојчица. У држави Америчкој налази се 100000 дјевојчица, у којима се налази 100000 дјевојчица.

(Индијанско племе Модек), што се је дијело против војске сјеверо-американске уније, у текло је из предјела, гдје је било обкољено, те хара у малим четама мање насељине бјелих без милосрђа. Вођа Модека, злогласни поглавица Јак, разаслао је к свим околним племенима гласнике, нека се племена дижу. Сва је прилика, да ће и друга племена стати на оружје, јер је Јакова ријеч, да ће „велики дух“ „Бог“ помоћи бједним црвеним људима, стекла свађе вјеру. Индијанци су увјерени, да ће им велики дух помагати убијати бјеле људе, те да ће из грובה дигнути све првено поколење на бој и освету над досељеницима. У западном дијелу Аркаса и у Орегону дигоше се већ Индијанци на оружје. Како сад ствари стоје, могао би бој између Индијанаца дуго потрајати.

(Колико је некад заната радио један човјек). Неки Исак Макерл из Пирнберга објавио је 1640 године, да је почео своју радњу ево овако: „Исак Макерл, бријач, власуљар, учитељ, подкивач и примаља уједно, брије и стриже по 2 крајцара. За напивање и за мазање нерачуна ништа. Уз тај посао гради и крпи ципеле и чизме, пушта крв и ставља рогање за буд што, учи плесати и правити колаче, продаје мирисаве ствари сваке врсте, хартију, мазило за чизме, слане харинге, мед у саћу, кефе, мишоловке и друге конфекте, жале које кријене срце, кромпир, брашнене кобасице и друго. Исак Макерл.

(Пушкарање у цркви). У четвртак дне 22. о. м. било се је сакупило код свечане службе божје у цркви Бенедиктинаца у Тарнову много објашњава, кад у један мах неко испали револвер проти великом жртвенику управо кад је свећеник подигао калез. Свећенику се недогоди ништа, ну свјетина се поплаши од праска из револвера те потече без обзира из цркве. Свећеник међутим дође к себи и полети за човјеком, који је испалио пушку. Уз свећеника полети на тог човјека неколико људи, који га најзад свладаше и свезаше. Прије по што је свладан кушао се бранити и испалио једну хит из револвера ну по несрећи погодио сам себе. Четири пет жена помагало је необичну човјеку, да се избави и пуцало такођер из револвера. До часа дође оружничтво, похвата и те жене и повеле у затвор. Код испитивања рекао је онај смушењак, „да је син божји и да

не влада са свијетом по правници већ по милосрђу“. На крај саслушања казао је, да има још много људи, који суде као и он те је најзад одговорио: „Види ћете, што ће се још догодити“. По овом исказивању сва је прилика, да је тај човек умр. У селу Сидошу заведе је неки свећеник таришких дјецела, позит под именом Адамове, пред десетак година њакакову фанатичку секту те је мучио да је овај човјек из те секте. У тој секти било скоро никога осим жена.

К Њ И Ж Е В Н О С Т.

(Руска књижевност.) У гласилу руског министарства за наставу има сљедећи преглед дјела о славенском свијету, што су их руски професори издали тецајем године 1871.: У Петрограду: Г. Срезњевски издаде више расправа у раду руске академије. Г. Милер приобњо је у Херцеловом часопису расправу о народном пјесништву у Славена. У Москви: Попов: Преглед религиозне и народне добротворности у Истоку и у Славена — Србија после парижкога уговора. У Харкову: Сјерил: Сравнивања словница славенски језика. Лебедев: О религиозном и народном животу Србаља. У Казану: Г. Петровски превео је Јагићеву повјест хрватске књижевности. У Одеси: Григоровић: О славенској знаности. Расправа Каменском. Извијешће о дјеловању славенског добротворнога одбора у Одеси. У Дорнату: почео је Котлијарски издавати своје дјело о старинама ски Славена. У Варшави. Лавровски: Разправа о св. Ђирилу и Методу, Црна Гора и Црногорци, Србско-руски ријечник. — Макушев: Славени у Арбанаској, по истраживању у талијанским књижевцима. — Павински: Полабски Славени и Ђемци. — Како се види из тога прегледа, највише се одликовало варшавско свеучилиште. Кијевско свеучилиште није издало ниједнога дјела о славенском свијету.

О Г Л А С И.

ТАЈНЕ БОЛЕСТИ
И
ИНПОТЕНЦИЈУ
(Ослабљену мушку снагу).
лијечи темељно и јамчи за сјајни и трајни успјех
ДР. МОРНИ ХАНДЛЕР,
доктор медицине и хирургије, магистар баичлук и очнијех болести.
Ординира сваки дан: од 11 с. до 1 с. прије подне и од 3 до 5 сат. по подне.
Станује у Пешти, Leopoldstadt, Palatinsgasse N.о 13, 1 stock N.о 14.
На писма с приложеном наградом одговара одмах.
На захтјевање прима бонике и у посебнијем часовима.
(20—16)

К Њ И Ж А Р А Б Р А Ћ Е Ј О В А Н О В И Ћ А У П А Н Ч Е В У

препоручује:

ПЛЕМСТВО И ПОДАНИЦИ или ПОРОДИЦА БАРДИ Роман М. Јокаја 30 н.	Ж И В О Т И С У С О В од Е. Репана ф. 1. — а на финој артији ф. 1.50	ПЕСМЕ БРАНКА РАДИЧЕВИЋА најновије издање 80 н.
МИЛИОН ОБИЛИЊ убија на Косову Мурага Слика, ф. 1.	ПЕСМА М И Л Е Т И Њ У с варијацијама за гласовир удесно Ј. Це ф. 1.	СМЕСА СРПСКИХ ПЕСАМА за гласовир уредно Ј. Це, ф. 1.
ШТО ЈЕ ДИКЛА НАВИКЛА приповетка за децу. 40 н.	П О В Е М Е Р Е Написао М. Петровић. 20 н.	ЧЕСТИТКЕ ЗА СРПСКУ ДЕЦУ друго поправљено издање 20 н.

Гласници српског ученог друштва по ф. 1.; Легониси Матице српске по 80 н.

При долазећим школским испитима препоручујемо именован. школским управама нише богато сложениште свију, за поклон деци слодних књига.

СПИСАК I. и II. наше књижаре, као и списак музикалија, шаље се сваком на захтјевање.
(1—3)